

DAN TURELL: EF HAR GJORT OS GLADE FOR AT VÆRE DANSKE

»Det, som for mig giver den største grund til optimisme, er hele den enorme græsrodsbevægelse, der er opstået i 70'erne, og som bliver stærkere og stærkere. Den er væsentlig, fordi vi i disse år ser en folkelig rejning, som vi ikke har set noget sidestykke til før. End ikke kampagnen mod atomvåben, som de fleste husker fra 60'erne, var så bred som de nye græsrodsbevægelser.

De findes i tusinde afskyninger, og det eneste, der er fælles for dem, er, at de er skabt af almindelige mennesker, d.v.s. mennesker, der ikke under normale omstændigheder formulerer sig eller repræsenterer noget.

Beboere rejser sig

Der er kvindegrupper, miljøgrupper imod den forurening, der finder sted, beboere rejser sig, og jeg er overbevist om, at de ikke ville have gjort det for 30 år siden. Der er lejergrupper,

som ikke mere vil finde sig i spekulanterne, og som vil bevare de gode miljøer. Det finder sted over hele landet. Der er flere græsrodsgrupper, som starter aktiviteter og musiksteder og selv begynder at køre deres ting.

Det er ikke så længe siden, jeg var i en lille by Asnæs i Nordsjælland, hvor lokalbefolkningen gjorde forsøg på at overtage badehotellet, der ikke længere kunne køre, for at lave deres egen scene. Der skete ikke rigtig noget i Asnæs, og kommunalbestyrelsen havde tilsyneladende aldrig tænkt sig, der skulle ske noget i Asnæs.

Forældreklubben

Der er også de grupper, som for eksempel opretter private børnehaver. Den største klub i Danmark er og bliver forældreklubben. Det er Danmarks største ikke-eksisterende fagforening, og det bliver en af de foreninger, der rejser sig i de kommende år. Fordi børnevæsenet - samfundets ansvar over for børnene, ungdomsklubber m.m. - i den grad bliver svigtet og sjoftet. De bliver ladet i stikken af spæreliderlige politikere. På et tidspunkt vil forældrene ikke længere finde sig i det, de organiserer sig, og vi får ikke én, men mange »Byggeraffærer«.

Jesper Klein og Klyderne er også en form for græsrodsbevægelse. Når de producerer en film, gør de det typisk nok ikke på et af de kendte filmselskaber, men på deres eget selskab hjemme i lejligheden. Lige som de laver deres teaterstykker i deres eget revysyndikats regie.

Mere selvtilid

Foreningen for fri hash er folk, der lige så lidt som

kvindene og lejerne i spekulationsjendomme vil finde sig i at blive undertrykte. De ryger jo bare en urt, der har eksisteret i årtusinder, og som ryges over store dele af verden. Det er en af de mest bogstavelige græsrodsbevægelser.

Folk finder sig i mindre, de er blevet mindre autoritetstro, de har fået mere selvtilid, og det er en af de bedste sider af halvfjerdserne.

»Er der så større forståelse hos politikerne for, at man bliver nødt til at høre, hvad borgerne mener? Ellers hjælper protesterne jo ikke noget?«

»Rent principielt tror jeg, de fleste kommunalbestyrelser reagerer på den måde, at hvis der er fem beboere, som siger noget, glemmer de det meget hurtigt. Er der 100, husker de det i et par dage, og hvis der er et par tusinde, skal de nok finde ud af, hvad der er galt.«

Blomsterbørn og mange andre

»Er det blomsterbørnene fra 60'erne, der er blevet modne og har taget fat på mere kontante ting?«

»Det er nogle af dem, men det er heldigvis også en hel del andre, der kommer fra meget forskellige steder. Både ældre og yngre, og det er netop så dejligt, fordi det er blevet bredt. Det er, som om folk er blevet bedre til at tale sammen uden at have en eller anden pampertil at gøre det for sig.«

»Udsigten til, at vi måske en dag får atomkraft i Danmark, er noget af det, der skaber størst angst. Tror du også, der vil være modstand nok til at undgå dét?«

»Vi har set, hvilket enormt medløb »Kvinder for Fred« fik, netop fordi det var et

initiativ, der var brug for. Jeg er overbevist om, at to tredjedele af den danske befolkning vil gå imod i det øjeblik, man seriøst drøfter at indføre atomkraft.«

En massiv aktion

»Men vil de også bevæge sig ud og gøre aktiv modstand?«

»Som tiderne er i øjeblikket, ja. Jeg tror ikke, der er nogen almindelig dansker, der ønsker atomkraft for alvor. Jeg tror ikke på voldelige demonstrationer eller nogen som helst form for borgerkrig, men jeg er overbevist om, at der vil blive tale om en ret massiv aktion, og at den vil omfatte over flertallet af den danske befolkning. Og det bliver politikerne nødt til at reagere på.«

»Du har rejst meget de seneste år. Er det dit indtryk, at der er samme vilje til modstand i andre befolkninger, eller er vi nært lidt videre?«

»Mange steder sker de samme ting. For at tage et enkelt eksempel: jeg er lige vendt hjem fra USA, og i USA er der en enorm stærk bevægelse, også af folkelig art på næsten samme områder. Mod forurening, mod diskrimination af forskellig art, det være sig mod kvinder, farvede og homoseksuelle.

Vi har mulighederne

Men Danmark har altid begået en uendelig politisk fejltagelse ved at sammenligne sig med de store lande, med USA, Vesttyskland, med England og Frankrig og ment, at hvad der er godt for disse lande, er også godt for Danmark. Det har skiftende regeringer ansvaret for op igennem det 20. århundrede.

DERFOR
TROR JEG
PÅ
FREMTIDEN

Af Herdis Skov

Forfatteren Dan Turéll: »Økonomi er altid et pokerspil. Hvis man overmelder kortene, får man en bet. Undermelder man, har man større chance for at køre igennem og måske endda vinde spillet. Vi kan ikke forudse noget, lige så lidt som indbyggerne i Korsbæk kunne forudse, at krigen ville bryde ud i 1939.«

Danmark er et lille, skandinaviske land, det har nogle muligheder, de store lande aldrig vil få. For eksempel den mulighed at lave atomfri zone og den mulighed, som vi har brugt i mange år — en pas-fri zone med Norge og Sverige. Hvis vi tænkte som islændingene, så ville det være os, der var blevet verdensberømte på at have den første, folkevalgte, kvindelige præsident (statsminister).
 »Vi har jo dronning Mar-

grethe, som bliver mere og mere populær.«

Synd for dronningen

»Jeg vil ikke påtage mig som Shu-Bi-Dua, Ebbe Kløvedal og Klaus Rifbjerg at være forelsket i dronningen. Jeg må selvfølgelig erkende, at så længe man opfatter det som naturligt, at dronningen er bundet på hænder og fødder og ikke har lov til at sige ret meget, kan man ikke være bekendt at foreta-

ge en sammenligning mellem hende og Islands ny præsident.

I virkeligheden synes jeg, det er synd for Margrethe, det er muligt, hun har en årlig apanage, men hun har aldrig lov at sige sin mening. Jeg tror, det i længden må være langt mere frustrerende at være hende end at være mig. Jeg har ganske vist ingen apanage, men til gengæld lov at sige min mening fra morgen til aften.

Jeg ville nødtigt bytte.

Eventyrrige

Noget af det, man mest tænker på, når man opholder sig en del i udlandet, er, at vi i en vis forstand er og bliver et lille eventyrrige, og at dette eventyrrige har nogle muligheder, som store mastodonter aldrig nogen sinde vil få, for der er alt for meget, de skal holde orden på. Vi er kun fem millioner, vi er faktisk ikke fle-

re, end at halvdelen kender hinanden indbyrdes.«

»Du vandrer meget rundt i byen og får nogle ideer om, at sådan og sådan kunne man gøre. Det er ikke alle beskåret at have denne evne til at se mulighederne. Hvad er kommet ind i en gruppe, og som bare bliver i dårligere humør af at gå en tur? Hvordan skal vi få dem til at se det positive i tilværelsen?«
 »Jeg holder meget af dan-

skerne, men vi må ikke se bort fra, som flere har fremhævet, at vi er et utrolig dovent folkefærd. Der er temmelig mange danskere, som føler sig godt tilpas ved at stå sent op om formiddagen og bande et par timer, før de spiser frokost og så går ned og hænger på et værtshus, fortæller gode vittigheder og går hjem og spiser aftensmad og ser fjernsyn. Og man kan altså ikke sparke folk til at være aktive, hvis de fleste vil

Vi er et lille eventyrrige, hvor halvdelen af os kender hinanden

leve den form for tilværelse.

»Man kan måske sige, at der er nok aktive, og at der også skal være plads til, at nogen ikke rigtigt kan tage sig sammen til at yde noget?»

»En stor del af verden består af guddommelige dagdrivere, og jeg har altid haft stor respekt for de mennesker. Jeg kan selv have en dyb trang til at tilbringe den ene dag efter den anden med at sidde og kikke ud ad vinduet. Eller som Jens August Schade engang sagde: Livet burde bare være en lang række af pengesedler, der blev strøet uden overflødige bevægelser ind over diverse café-borde.»

En tak til EF

»Gennem Arte kan folk komme ud og høre Herdis Møllehave, Dan Turéll og andre kendte forfattere, og det trækker mange mennesker. Er det en moderne version af de store kaffeborde og et udtryk for, at vi gerne vil være mange sammen om en fælles oplevelse?»

»Det er en mærkelig ting. Sidst i 60'erne ville det næsten være utænkeligt, at såkaldte forfattere kunne samle store sale til foredrag og oplæsning. På det tidspunkt skulle der have været fire rock-musikere med for at lokke folk til. Når det kan lade sig gøre uden musik i dag, tror jeg det bla. er en konsekvens af, at vi op gennem 70'erne er blevet mere nationale, end vi har været meget længe, og det tilskrives jeg vort medlemskab af EF.»

Pludselig begynder den enkelte dansker, der ellers ikke har spekuleret så meget på at være dansk, at blive lidt glad for dette sprog, som man ikke kan bruge i Bruxelles. Man er udsat for et tryk fra Fællesmarkedet, hvis medlemslande skal producere tomater af en vis størrelse. Jeg hører lige i dag, at der også skal være standardstørrelse på kondomer. Man vil sågar harmonisere støjniveauet på alle plæneklippere, således at man sikrer sig, at to naboer ikke har plæneklippere, der støjer på forskelligt niveau.»

Økonomisk pokerspil

»Kan du se en fordel i, at der ikke længere er så mange penge blandt folk?»

»Jeg tror, folk har lige så mange penge som sidste år og forrige år. De er bare sure over, at de ikke har endnu flere. Det er rigtigt, at mange har måttet gå fra hus og hjem, men der er også mange, som i høj grad har overdisponeret. Det hævner sig jo altid.»

»Ens private økonomi — og det er den enkelte danskers økonomi, det i virkeligheden drejer sig om — er altid et pokerspil. Og hvis man overmelder kortene, får man en bet. Undermelder man, har man større chance for at køre igennem og måske endda vinde spillet. Der er mange, der har

overmeldt, det er ikke deres og ikke andres skyld. Vi kan ikke forudsæ noget, lige så lidt som indbyggerne i Køsbæk kunne forudsæ, at krigen ville bryde ud i 1939.»

Firkantet mareridt

»En af de ting, der gør, jeg også har lidt tillid til og tror på fremtiden, er, at vi i 70'erne blev færdige med, hvad jeg vil kalde den mest primitive kønskamp og de mest banale klicheer, om manden og kvinden og ægteskabet, undertrykkelsen, opvasken og børnene. Altså den grovere del, for kampen mellem mand og kvinde er ældgammel og vil aldrig op-høre.»

Lige som den firkantede del af kønskampen er overstået, tror jeg, vi er blevet færdige med det, der var 70'ernes værste tortur — de teoretiske, mareridtagtige, akademiske ugleglypsgrupper, der hærgede os. Det, jeg kalder pædagog-møllen, alle disse mennesker, der hele tiden vidste bedre end de folk, der havde levet deres liv i 40 år. Alle dem, der læste op af lærebøger uden at have fattet noget af livet, dem, som ikke kunne bevilge en kaffemaskine til en børnehave uden at skulle studere Marx og Lenin. Det gør det hele bredere og lysere, at det er overstået. Jeg tror virkelig, vi er kommet op af en brønd, hvor vi alle blev kvalt i de små firkantede mareridt. Vi er omsider kommet lidt op i lyset.»

Aiou-aiou-aiou

»Du har en datter på nu 16 måneder, hvad har det betydning for dig at blive far?»

»At der er blevet mindre tid til arbejdet, for der går mange halve timer med at passe et barn. På den anden side er det en oplevelse, jeg meget nødt ville have undværet. Jeg kommer til at smile, hver gang jeg tænker på den unge. Så ser jeg hendes lille runde hoved for mig med den store overlæbe og hører hendes velkomstråb, når jeg kommer hjem. Hver gang, jeg kommer ind i entréen, har hun et råb på tre stavelser, hendes første musik: »Aiou - aiou - aiou«, de fire dybeste og naturligste vokaler.»

»Hvad kan man som forældre gøre for at give børnene lyst til at gøre verden bedre?»

»Det klogeste er ingenting at gøre. Enten giver man dem et godt eksempel, og så skal det nok komme ind af sig selv, eller også giver man dem et dårligt, så er det ganske ligegyldigt, hvad man siger. Det er faktisk kun det gode eksempel, der virker.»

Erhard og Glistrup

Så vil jeg gerne slutte med at udtrykke et lille håb for 80'erne, og det er også et positivt håb: Jeg vil gerne på mange menneskers vegne udtrykke håbet om, at Erhard Jacobsen og Mogens Glistrup i løbet af de kommende år vil få bedre tid til at koncentrere sig om deres familier. Hvis læserne forstår, hvad jeg mener...»